

נכרית הולד נכרי הלך אחרי האם. אבל נכרי שבא על שפחה נכרית, או עבד נכרי שבא על נכרית בת חורין. הלך אחר הזכר. נמצא לשיטת הרמב"ם, שפחה כנענית שטבלה וחייבת במצוות כשפחה, בין שבא עליה בן ישראל ובין שבא עליה נכרי. הולד תמיד כמוה דינו כעבד. ובנכרית בין שבא עליה בן ישראל ובין שבא עליה עבד כנעני שטבל וחייב במצוות עבד כנעני. הולד כמוה. ודינו כנכרי. והנה בדין השני של הרמב"ם נכרי שבא על שפחה נכרית, וכן עבד נכרי שבא על נכרית, הולד הולך אחר הזכר, באמת אין כאן הבדל באיסורים בכלל, רק למי שייך הולד. כי מצד שניהם הולד פטור ממצוות. וברמב"ם הלכות עבדים פרק ט' הלכה ג', אחד מן האומות שבא על שפחה כנענית שלנו וכו'. אבל העבד שלנו שבא על אחת מן האומות אין הבן עבד וכו'. ועיין שם בהשגות הראב"ד. וידוע שרש"י סובר כהראב"ד. נמצא שלדברי הרמב"ם אי אפשר להיות שהולד הולך אחר אביו להיות עבד. אבל לשיטת רש"י והראב"ד ישנם מפרשים שסוברים שהולד הולך אחר הזכר. ובדין שבע עממין ברור שרש"י והראב"ד סוברים שהולד הולך אחר אביו, אולם גם בדין עבד שטבל הבא על כנענית, אחרים מפרשים שהולד הולך אחרי אביו ודינו כעבד. ולפי התשב"ץ הג"ל אינו אוסר יין במגעו. אולם לענין מילה בשבת, אין נפקותא לדינא בכלל, כי אין אמו טמאה לידה.

פרק חמישי

ועכשיו נבוא לדיני עבד שבזמן לידתו אמו לא היתה טמאה לידה. וכבר עמדנו על זה שמילת עבד שלפני מילתו היה דינו כנכרי, ועל ידי מעשה המילה הוא נעשה עבד כנעני בכל דיני התורה. בין להתחייב במצוות ובין לדיני טומאה וטהרה, וחייבים מיתה אם הורגים אותו. וזה ברור שבמעשה מילה כזאת ישנו דין של מילת גירות. והנה הגאון החסיד פאר מקדושים בעל חזון איש סובר, שמצוה על האדון למול אותו. אפילו שבטוח שלא יטבול ולא יקיים מצוות. ומדבריו משמע שמילה כזאת דוחה שבת. ואפשר שהוא חולק רק על היסוד של רבינו הגדול שמילה שעושה גירות אין דוחה את השבת, משמע שרבינו הגדול סובר שאין מצוה על האדון למול עבד כזה. ועל היסוד הזה בעל חזון איש חולק. אבל גם בעל חזון איש מודה שאין דוחים שבת על מילת גירות. ומצאתי להרב בעל עצי ארזים ועצי אלמוגים, בתחילת ספרו מעין החכמה, מביא קושית הכסף משנה שהיה לו להרמב"ם למנות מילת עבדים מצות עשה בפני עצמה. והביא בעל מעין החכמה דברי

הגמרא בסנהדרין דף נט, כל מצוה שנאמרה לבני נח וכו', והקשו בגמרא ונישנו נמי מילה וכו'. והקשה בעל מעין החכמה מדוע לא הקשו בגמרא. והא איכא מילת עבדים שנאמרה לאברהם ולא נשנית בסיני וכו'. ואין לומר דמה שנאמר בפסח מצרים, וכל עבד איש ומלתה אותו אז יאכל בו. כי זה לא נקרא נשנית בסיני. ועוד שלא נאמר אלא שמעוכב האדון באכילת פסח כשביל מניעת מילת העבד. ומכאן בעל מעין החכמה מביא ראיה שמילת עבדים זהו חלק ממצות מילה ולא מצוה בפני עצמה.

ומדבריו למדנו שבעל מעין החכמה מפרש וידוע שרבינו חיים קדוש ה', מרן אור החיים מואלושיץ. חפש אחר פטירתו של הגר"א למצוא רבי מובהק. ושם פניו אל בעל עצי ארזים ומעין החכמה. עיין בחוט המשולש סוף סימן ט', ודוק. שמה שכתוב בתורה בפרשת הפסח ומלתה אותו, זה לא ציווי על מעשה המילה, רק שהאדון מעוכב באכילת קרבן פסח, אם לא מל את עבדיו. ולפי זה אפילו אם נאמר שאשה כשם שהיא פטורה ממילת בנה, כך היא פטורה ממילת עבדיה. אפילו הכא זה מעכב אותה לאכול בקרבן הפסח. ואם נפרש כך, אין מקום בכלל לראייתו של הגאון החסיד נאדר בקדוש בעל חזון איש. כי באמת יכול להיות שמילת עבדים שלא נולדו עבדים עם חיובי מצוות של עבד, זהו מילת גירות. ואם אנהנו בטוחים שלא יבוא לידי טבילה, ואפילו שיבוא לידי טבילה מחמת אימת רבו, אבל לא יקיים מצוות. במקרה כזה אין מצוה על האדון למול את עבדו בכלל. ואדרבה כפי שהסברנו אסור למול עבד כזה. ראיה לדבר שרש"י וכל קדושינו עמו, שסוברים שיכולים למול עבד בעל כרחו. אינם סוברים שמצוה למול את העבד חתיכת בשר בעלמא. מכל מקום למרות שאין מצוה על האדון למול עבד כזה, אפשר שזה מעכב באכילת קרבן פסח. והנה בשאגת אריה סימן נג, בתחילה מקשה שלשיטת בעלי החוספות שמילה מצות עשה שהזמן גרמא, אם כן כשם שאשה פטורה ממילת בנה, כך היא פטורה ממילת עבדיה. ואינה מחהרת על מילת עבדים מדוע מקשים ביבמות דף מח, עבד איש ולא עבד אשה. הלא אשה פטורה מלמול את עבדיה, ומדוע זה מעכב מלאכול בקרבן פסח. עוד כתב בעל השאגת אריה שהרמב"ם פוסק בפרק ה' מהלכות קרבן פסח הלכה ו' הקטן אין מילת עבדיו וטבילת שפחתו מעכבתו מלהמנות על הפסח. שנאמר וכל עבד איש להוציא את הקטן יכעז שאמר או"ה מליא קושיית הכסף משנה מהמכילתא שמריתב' וכו'. אשה וקטן שמעכבים באכילת קרבן פסח ותירץ בעל כסף משנה שגירסת הרמב"ם ולא של אשה וקטן.